

Afnemende alcoholabstinentie: leeftijds-, cohort- of periode-effect?

In de wetenschappelijke literatuur is er veel aandacht voor de invloed van alcohol op de gezondheid. Deze wordt grafisch gekenmerkt door een J-vormig verloop, waarbij lichte tot matige consumptie voordelig is op lichamelijk vlak (Ronksley e.a. 2011) en zware consumptie nadelig. Er zijn echter weinig studies die handelen over alcoholabstinentie. Zelfs basiskennis op epidemiologisch vlak ontbreekt.

Ahacic e.a. (2012) trachten als eersten gegevens te verschaffen over de graad van abstinentie en mogelijke leeftijds-, cohort- en periode-effecten. Leeftijdseffecten zijn toe te schrijven aan processen gerelateerd aan het ouder worden. Cohort-effecten reflecteren historische omgevingsverschillen tijdens de ontwikkeling in de kindertijd en jongvolwassenheid. Periode-effecten verwijzen naar gebeurtenissen en invloeden tijdens een welbepaald tijdperk.

De studiegegevens waren afkomstig uit twee grote Zweedse studies. De eerste bestond uit representatieve, transversale steekproeven uitgevoerd in 1968, 1974, 1981, 1991 en 2000. De leeftijdsgrenzen lagen op 15 en 75 jaar. De tweede studie bestond uit twee representatieve, transversale steekproeven uitgevoerd in 1992 en 2002. Geïnccludeerden hadden een leeftijd tussen 77 en 99 jaar. Interviews werden in beide studies afgenomen. Personen die nee antwoordden op de vraag 'drinkt u wel eens wijn, bier (4,5% alcohol) of sterke drank?' werden als abstinente gecodeerd. De verscheidene effecten werden bestudeerd via transversale, longitudinale en time-laganalyse, waarbij werd uitgegaan van het percentage abstinente personen. Om de effecten duidelijker te kunnen identificeren, werden de gegevens grafisch weergegeven (hier voor verwijs ik naar de studie).

Samengevat zien we dat de gevonden transversale en time-lagtrends consistent waren over de

verschillende cohorten. Dit suggereert dat niet leeftijds- of periode-effecten de abstinentiegraad beïnvloedden, maar wel cohorteffecten. Oudere cohorten bleken een hogere abstinentiegraad te vertonen dan jongere: de helft van de cohort van 1895-1904 was abstant, terwijl dit voor die van 1945-1954 één tiende was. Cohorten na 1954 vertoonden ongeveer dezelfde abstinentiegraad. De vermindering in abstinentiegraad van 1968 tot 2000 was het resultaat van het vervangen van oudere cohorten met hogere abstinentiegraad door jongere met lagere abstinentiegraad: bij mannen was er een gemiddelde daling van 18 naar 8% abstantie, bij vrouwen van 31 naar 12% en totaal van 25 naar 10%.

De auteurs leggen uit dat bij vorige studies mogelijk cohorteffecten verkeerd zijn toegeschreven aan leeftijds- of aan periode-effecten. Zo werd geponeerd dat abstantie groeide met de leeftijd of dat de generatie van 1940, gezien als een meer hedonistische generatie, de abstantiegraad negatief beïnvloedde. Uit de resultaten van deze nieuwe analyse concluderen ze dat abstantie voor alcohol zich vroeg ontwikkelt, tijdens de puberteit en jongvolwassenheid, en gedurende de verdere levensloop eerder stabiel blijft.

Een mogelijke oorzaak voor de verschillen in abstantiegraad over de verschillende cohorten menen ze te vinden in het implementeren en later verlaten van het Bratt-systeem. Dit is een Zweeds overheidssysteem, waarbij alcohol gerantsoeneerd werd in de periode 1910-1955. Ook de modernisering en secularisering van Zweden hebben een rol gespeeld.

De auteurs geven aan dat de resultaten genuanceerd dienen te worden wegens mogelijke problemen met meting, non-respons en representativiteit over tijd en leeftijd. Minpunt van het artikel is dat de resultaten enkel betrekking hebben op Zweden. Positieve punten zijn de relevantie van het artikel en de grafische weergave van de resultaten.

Verandering in abstantiegraad in Zweden van 1968 tot 2000 is toe te schrijven aan cohorteffecten. Dit toont het belang van determinanten in

de vroege levensloop, zoals overheidsinterventies gericht op jongeren en jongvolwassenen, wat betreft alcoholgerelateerd gedrag bij volwassenen. Verder onderzoek is aangewezen om bijkomende determinanten te identificeren.

LITERATUUR

- Ronksley PE, Brien SE, Turner BJ, Mukamal KJ, Ghali WA. Association of alcohol consumption with selected cardiovascular disease outcomes: a systematic review and meta-analysis. *BMJ* 2011; 342:d671
- Ahacuc K, Kennison RF, Kareholt I. Changes in sobriety in the swedish population over three decades: age, period or cohort effects? *Addiction* 2012; 107: 748-55.

AUTEUR

SARAH LEFÈVRE is arts in opleiding tot psychiater, UPC KU Leuven, campus Sint-Jozef, Kortenberg.

Correspondentieadres: Sarah Lefèvre, UPC KU Leuven, Campus Kortenberg, Leuvensesteenweg 517, 3070 Kortenberg, België.

E-mail: sale—1981@hotmail.com

Geen strijdige belangen meegedeeld.